СОФИЙСКА ДЕКЛАРАЦИЯ

ПРИЕТА В РАМКИТЕ НА КОНФЕРЕНЦИЯТА INTERARCH „ЕВРОПЕЙСКИ ПОЛИТИКИ В АРХИТЕКТУРАТА – ХОЛИСТИЧЕН ПОДХОД КЪМ СВЯТ В ПРЕХОД“

ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПОЛИТИКИ имат за цел да насърчават създаването и реализирането на качествено проектирана жизнена среда и поставят акцент върху холистичния подход, насочен към изграждането на устойчиво общество, осигуряващо качество на живот и колективно благополучие за всички.

Целта на **INTERARCH 2026** е да свърже политиките с практиката и да допринесе за формирането на бъдещето на застроената среда, като вдъхнови архитектите и политиците да прилагат принципите на висококачествената архитектура в публичните политики.

INTERARCH 2026 поставя силен акцент върху необходимостта от възприемане на холистичен подход към застроената среда, ориентиран към културата, и допринася за по-доброто разбиране на ключовата роля на архитектурата на най-високо политическо равнище. Държавните и общинските ръководители трябва да осъзнават, че висококачествената застроена среда и доброто управление на градовете са двигатели на икономическия растеж, социалното сближаване, климатичната устойчивост и културната жизненост.

Ние, участниците в конференцията „Европейски политики в архитектурата – холистичен подход към свят в преход“, проведена в София на 16.10.2026 г., призоваваме европейските институции, националните, регионалните и местните власти, професионалните организации и гражданското общество да превърнат следните принципи в политики, решения за финансиране и практически действия:

1. Жилищната криза: Едно от най-неотложните предизвикателства пред градовете и общностите по целия свят. Тя може да бъде преодоляна единствено чрез съвместни усилия. Устойчивото повторно използване на съществуващия сграден фонд е от изключително значение.

2. Жилището е право, а не лукс: Достъпът до подходящо жилище трябва да бъде признат като основно право. Архитектурата допринася за превръщането на това право в реалност.

3. Реновацията на първо място: Призоваваме да се възприеме принципът на приоритетно обновяване, трансформация и адаптивно повторно използване на съществуващите сгради. Преди да се пристъпи към събаряне, потенциалът за повторно използване следва да бъде оценяван въз основа на въглеродния отпечатък през целия жизнен цикъл, потреблението на ресурси, културната стойност и социалните въздействия.

4. Ролята на архитектите: Архитектите следва да участват още в най-ранните етапи на разработването на жилищни политики, пространственото планиране и подготовката на проекти, като работят съвместно с жителите, публичните власти и други специалисти. Призоваваме архитектите да разширят участието си отвъд

непосредствената проектантска дейност и да допринасят за дискусиите относно жилищните политики, достъпността на жилищата по отношение на цената и равнопоставения достъп до застроената среда.

5. Към конкретни решения: Преодоляването на жилищната криза изисква практически, устойчиви и съобразени с конкретния контекст подходи, включително инструменти за въвеждане в употреба на необитавани имоти чрез адаптивно повторно използване, както и инструменти за оценка на качеството на достъпните жилища. По-бързото реализиране на проектите и по-ниските първоначални разходи не трябва да бъдат за сметка на архитектурното качество, достъпността, здравето или дългосрочните екологични показатели.

6. Здравословни и климатично устойчиви квартали: Призоваваме към интегрирано планиране, което свързва жилищната среда с обществения транспорт, пешеходните и велосипедните маршрути, ежедневните услуги, достъпните обществени пространства и природата. Пешеходната достъпност, обществените пространства, чистият въздух, парковете, опазването на околната среда и спортът са важни фактори за човешкото здраве.

7. Управление на градовете: Транспортът и функционалната свързаност между различните дейности в града, добре проектираната жизнена среда, висококачествените и достъпни жилища и квартали, устойчивостта и адаптивността към изменението на климата, обществените пространства, управлението на водите, контролът върху въглеродните емисии и отпадъците, както и приобщаващото градско планиране са инструменти за бъдещото развитие на градовете и за подобряване на живота на всички граждани.

8. Културно наследство и местна идентичност: Трансформацията на застроената среда трябва да съхранява и обогатява нейните културни и архитектурни ценности, включително тези на сгради, които не са обявени за недвижими културни ценности, както и на сградите от XX век. Обновяването следва да съчетава подходящи иновации с традиционни знания, новаторски методи и местни умения, като отговаря на съвременните потребности и същевременно зачита характера на всяко място.

9. Архитектурните конкурси (АК) са утвърден инструмент за постигане на качество на застроената среда. Те се основават на ясни процедури, независима професионална оценка и равнопоставено третиране на участниците, като целта е да бъде избрано най-доброто предложение за конкретната задача. Призоваваме публичните власти и частните възложители да поставят архитектурното качество, разходите през целия жизнен цикъл и социалната и екологичната стойност в центъра на решенията за възлагане и финансиране, вместо да избират единствено въз основа на най-ниската първоначална цена. Ще насочим усилията си към ограничаване на практиката за възлагане на проектирането въз основа на модела „инженеринг“ (проектиране и строителство в един общ пакет). В съответствие със Съвместната декларация на ACE и UIA относно архитектурните конкурси от април 2026 г. конкурсите следва да предвиждат ясни задания и достатъчна свобода за разработване на иновативни проектни решения. Изискванията към участниците и обемът на работата трябва

да бъдат пропорционални, така че да се осигури достъп и за утвърждаващи се архитектурни практики.

ОТ ПРИНЦИПИ КЪМ РЕАЛНО ПРИЛАГАНЕ:

●Призоваваме публичните власти да превърнат тези ангажименти в архитектурни политики, критерии за финансиране и местни планове за действие с ясно разпределени отговорности и измерими резултати.

●Призоваваме държавните и общинските ръководители, професионалистите и гражданското общество да работят съвместно и отправяме покана за провеждането в София във възможно най-кратък срок на международен форум, който да приеме нова харта за развитието на градовете и да разработи обща програма за висококачествено, приобщаващо и климатично устойчиво градско развитие, надграждаща съществуващите европейски и международни рамки. София заявява готовността си да бъде домакин на форума.

СОФИЯ, 16.10.2026 г.